

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології

На правах рукопису

ПЕТУЙКІНА ВАЛЕРІЯ ДЕНИСІВНА

**ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ
ДОБАТЬКІВСТВА**

Спеціальність 053 **ПСИХОЛОГІЯ**
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма **Психологія**
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття
освітнього ступеня **бакалавра**

Науковий керівник:
Сахарова Катерина Олександрівна,
доктор філософії, доцент
кафедри психології

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 11 від 5.06.2023

Завідувач кафедри

 Людмила ПРІСНЯКОВА

(підпис)

(І'мя, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро 2023

«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра : психології

Освітній ступень : бакалавр

Спеціальність : 053 «Психологія»

Освітня програма: Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології

Людмила Пріснякова

« 20 » червня 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ПЕТУЙКІНА ВАЛЕРІЯ ДЕНИСІВНА

1. Тема роботи : «Дослідження готовності сучасної молоді до батьківства»
2. Науковий керівник роботи : доктор філософії, доцент кафедри психології Сахарова Катерина Олександрівна. Затверджені наказом вищого навчального закладу від « 25 » жовтня 2022 року № 4
3. Срок подання роботи на кафедру : 19.06.2023 року
4. Мета кваліфікаційної роботи : Розглянути теоритичний аналіз наукових джерел та підходів до проблеми готовності сучасної молоді до батьківства та за допомогою емпіричного дослідження визначити індивідуальну та психологічну підготованість молоді до ролі батьків.
5. Завдання кваліфікаційної роботи :
  - Визначити основні критерії, що впливають на готовність стати батьками;

- Надати психологічну характеристику батьківсько-дитячих стосунків тастилей виховання;
- Дослідити як формуються цінності щодо сім'ї в парадигмі життєвихорієнтирів;
- Проаналізувати сутність проблематики психологічної роботи щодоформування внутрішньої готовності до батьківства;
- Емпірично віднайти зв'язок між стилем виховання людини та її внутрішньої готовності до батьківства;
- Описати можливі шляхи психологічної роботи з молоддю, в якій виявиться внутрішній конфлікт щодо своєї батьківської ролі.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вступ	Січень 2023	Виконано
2.	Розділ 1	Лютий 2023	Виконано
3.	Розділ 2	Квітень 2023	Виконано
4.	Робота в цілому	Травень 2023	Виконано

Студент _____

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Катерина САХАРОВА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Петуйкіна В.Д. Дослідження готовності сучасної молоді до батьківства. / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 053 Психологія (освітньо-професійна програма «Психологія»). ВНПЗ ДГУ, Дніпро, 2023.

В дипломній роботі розглянуто проблему психологічної готовності молоді до батьківства. Проаналізовані основні наукові підходи (філософський, соціологічний та психологічний) а також напрямки (психоаналітичний, поведінковий, гуманістичний) в області проблеми психологічної готовності молоді до батьківства. Мною було проаналізовано психологічну літературу з обраної теми.

Були застосовані загальнонаукові та спеціальні дослідницькі методи: аналіз, синтез та узагальнення інформації, систематизація та порівняння отриманих даних. В емпіричній частині дослідження використовувалися метод анкетування, кількісний та якісний аналіз результатів. У дослідженні взяли участь 60 учасників віком від 18 до 28 років.

Перед проведенням дослідження було виділено основні аспекти, що характеризують готовність молоді до батьківства, а саме:

1. Здорові відносини з батьками: цей аспект вказує на важливість мати здорові та стійкі відносини з власними батьками. Якщо молоді люди мають гармонійні стосунки зі своїми батьками, це може позитивно вплинути на їх готовність стати батьками. Здорові відносини з батьками можуть забезпечити відчуття безпеки, підтримку та розуміння, які є важливими елементами в розбудові сімейного життя;

2. Спільна відповідальність: готовність до батьківства передбачає вміння брати спільну відповідальність за дитину зі своїм партнером. Це означає, що обидва батьки повинні бути готові ділитися вихованням, піклуванням, фінансовими зобов'язаннями та приймати спільні рішення щодо виховання дитини. Спільна відповідальність відображає готовність вести сімейне життя як команда та поділяти навантаження, що виникають з батьківства;

3. Позитивне ставлення до міжособистісних відносин: цей аспект показує наявність позитивного ставлення до взаємин з іншими людьми, включаючи дітей. Молоді люди, які мають позитивне ставлення до міжособистісних відносин, можуть бути більш спроможними встановлювати здорові зв'язки зі своєю дитиною, розвивати емоційну зв'язаність та надавати підтримку у розумінні та вираженні емоцій.

4. Рівноправність в сім'ї: аспект означає, що обидва партнери мають рівні права, можливості та відповідальність у прийнятті рішень стосовно виховання та догляду за дитиною. Рівноправність в сім'ї сприяє спільній відповідальності та довірі між батьками, а також сприяє позитивному розвитку дитини, коли вона бачить, що обидва батьки долучаються до виховання та приймають активну участь у її житті;

5. Позитивне ставлення до сексуальної сфери: цей аспект передбачає, що партнери мають відкрите та здорове сприйняття сексуальності, вміють відкрито спілкуватися про свої потреби та бажання, а також виявляти взаємне повагу та згоду. Позитивне ставлення до сексуальної сфери сприяє підтримці інтимного зв'язку в сім'ї, а також може сприяти зближенню партнерів та підтримці позитивного емоційного клімату в сім'ї.

Дослідження проводилося серед чоловік та жінок з різних регіонів (з них жінок - 36, чоловіків - 24), які мали різний рівень освіти, що забезпечує репрезентативність вибірки і дає можливість екстраполювати отримані дані на генеральну сукупність. Мною були підготовлені електронні бланки стимульного матеріалу, що складались із інструкції для досліджуваного і анкети. На проходження методик мною було виділено три доби. Всі матеріали були відправлені опитуваним на електронну пошту. Мною було обрано 5 методик, які на мою думку виявились найактуальнішими для даного дослідження.

Аналіз наукової літератури показав, що робіт, які зосереджені на вивченні проблеми готовності молоді до батьківства, вкрай недостатньо. Фінансова стабільність, в контексті питання про готовність молоді до батьківства, має великий вплив на онтогенез дитини, адже відображає можливість батьків створити умови достатку для гармонійного розвитку індивіда. Емоційна та

фізична готовність батьків до виховання дитини відображається у готовності молоді до постійного фізичного та ментального напруження, пов'язаного з доглядом за дітьми. Наявність відповідного набору знань та навичок (таких, як: уміння доглядати за новонародженою дитиною, дотримання гігієнічних норм і т.д.), а також навички комунікація з дитиною є необхідними для підтримання фізичного та психічного здоров'я дитини. Описані стилі виховання (авторитарний, авторитетний, пермісивний та безучасний) відображають тенденції батьків при різних формах взаємодії з дитиною. Варто зазначити, що у проаналізованій літературі проводиться досить опосередкований аналіз вищезгаданих аспектів готовності до батьківства, у цій роботі приділяється увага комплексній взаємодії цих аспектів у контексті готовності сучасної молоді до батьківства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у їх актуальності та репрезентативності, що дає можливість розробки на їх основі методологій формування та коригування саме того рівня готовності сучасної молоді до батьківства, який відповідає сучасним ідеям та потребам суспільства.

Ключові слова: БАТЬКІВСТВО, ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ, МОЛОДЬ, СІМ'Я, СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ.

Робота складається з вступу, першого та другого розділу, підрозділів, висновків, списку літератури, таблиць, діаграм.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ГОТОВНОСТІ ДО БАТЬКІВСТВА	
1.1. Визначення критеріїв, що впливають на готовність стати батьками	6
1.2. Характеристика батьківсько-дитячих стосунків та стилей виховання	9
1.3. Формування цінності сім'ї в парадигмі життєвих орієнтирів	15
1.4. Проблематика психологічної роботи щодо формування внутрішньої готовності до батьківства	29
1.5. Висновок до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. ОПИС ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
2.1. Ціль та завдання емпіричного дослідження.	41
2.2. Методи та методики дослідження.	41
2.3. Характеристика досліджуваних.....	46
2.4. Аналіз та узагальнення результатів дослідження	48
2.5. Висновки до розділу 2... ..	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60

ВСТУП

Актуальність теми. Тема «Дослідження готовності сучасної молоді до батьківства» є дуже актуальною в сучасному суспільстві. За останні роки в Україні відбулися значні зміни в сфері стосунків між чоловіком і жінкою, сімейного життя та виховання дітей. Існують нові соціальні, економічні та культурні виклики, які впливають на підходи до сімейного життя та виховання дітей.

Одним із викликів є зменшення кількості дітей, яке спостерігається в Україні та багатьох інших країнах світу. Це пов'язано зі зміною цінностей, зміною ролі жінки в суспільстві та іншими факторами. Тому, дослідження готовності молоді до батьківства може стати важливим кроком у розумінні проблеми зменшення народжуваності та пошуку шляхів її розв'язання.

Крім того, важливо розуміти, що батьківство – це відповідальна роль, яка потребує готовності та підготовки. У сучасному світі, де вимоги до батьківства зростають, а ресурсів на виховання дітей може бути менше, важливо розуміти, наскільки молодь готова до цієї відповідальності та як можна підтримати її у готовності до батьківства.

Таким чином, актуальність теми полягає в необхідності зрозуміти, які фактори впливають на готовність молоді до батьківства та як можна підтримати молодих людей у готовності до відповідальності за виховання дітей.

Метою дослідження є визначення готовності сучасної молоді до батьківства, виявлення чинників, які впливають на готовність до батьківства та оцінка рівня готовності молоді до відповідальності за виховання дитини.

Завдання дослідження. Для досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання:

- 1) Визначити основні критерії, що впливають на готовність стати батьками;
- 2) Надати психологічну характеристику батьківсько-дитячих стосунків та стилей виховання;

- 3) Дослідити як формуються цінності щодо сім'ї в парадигмі життєвих орієнтирів;
- 4) Проаналізувати сутність проблематики психологічної роботи щодо формування внутрішньої готовності до батьківства;
- 5) Емпірично віднайти зв'язок між стилем виховання людини та її внутрішньої готовності до батьківства;
- 6) Описати можливі шляхи психологічної роботи з молоддю, в якій виявиться внутрішній конфлікт щодо своєї батьківської ролі.

Об'єкт дослідження: сучасна молодь.

Предмет дослідження: фактори, що впливають на готовність молоді до батьківства, та рівень готовності молоді до батьківства.

Гіпотеза дослідження: існує зв'язок між рівнем готовності молоді до створення сім'ї та батьківства та впливом стилю виховання людини її батьками в минулому.

Елементи наукової новизни. Одним з елементів наукової новизни дослідження є його актуальність в контексті змін в сучасному суспільстві, де зменшується кількість народжень і збільшується вік батьків народжуваної дитини. Дослідження також враховує роль інтернету та соціальних мереж у формуванні уявлень про батьківство та його практикування.

Методи та методики дослідження. Для дослідження готовності сучасної молоді до батьківства використовувались наступні методи дослідження:

1. теоретичні методи, що включають теоретичний аналіз наукових та методологічних джерел, узагальнення, порівняння, систематизація отриманих даних.
2. емпіричні методи: методика експрес-діагностики родителів, (МЭДОР) Р.В. Овчаровой; методика «Измерение установок в семейной паре» Ю.Е. Алешиной, Л.Я. Гозманом, Е.М. Дубровской; семейные эмоциональные коммуникации, СЭЖ А. Б. Холмогорова, С. В. Воликова; почти совершенная семейная шкала, (FAPS) К. Вонг (2010) Р. Слейни (1996).

Адаптація: Т. М. Пермякова, М. С. Шевелева (2016); методика изучения родительских установок (Parental Attitude Research Instrument, PARI).

3. Математично-статистичний метод (методи обробки результатів – кількісний та якісний методи).

Практичне отримання результатів проводилося на території Дніпропетровської області. Дослідженням було охоплено 60 чоловік, віком від 18 до 28 років. З них 24 чоловіків, та 36 жінок. Усі респонденти не одружені, та не мають дітей.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки програм та заходів з підвищення готовності молоді до батьківства, а також для формування свідомого підходу до репродуктивного здоров'я та зменшення ризику виникнення проблем у плануванні сім'ї та вихованні дітей.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дають підстави зробити такі висновки.

1. Літературний огляд вітчизняних і зарубіжних джерел свідчить про значний обсяг досліджень, присвячених темі готовності до батьківства. Зокрема, визначено фактори, що впливають на готовність до батьківства. Це, насамперед, родинний контекст, виховання, ролі, стереотипи, взаємодія з партнером. Також виявлено, що готовність до батьківства може змінюватися з часом і під впливом зовнішніх факторів

2. Емпіричним шляхом встановлено, що об'єкт дослідження - готовність до батьківства - перебуває на рівні, що відповідає загальним нормам і вимогам. Це може свідчити про наявність необхідних знань, умінь і ресурсів у вивченій групі, що сприяють адекватному ставленню до батьківства та позитивним батьківським практикам. Результати дослідження можуть бути важливими для розробки програм і підходів, спрямованих на підтримку батьківства, покращення сімейних відносин та сприяння благополуччю дитини та сім'ї. Продовження досліджень у цій галузі може сприяти розширенню нашого розуміння факторів, що впливають на готовність до батьківства, і сприяти подальшій підтримці батьківських навичок та сімейного благополуччя.

3. Результати проведених досліджень дають змогу вважати, що більшість учасників дослідження мають задовільний рівень готовності до батьківства. Виявлені фактори, які впливають на готовність до батьківства, включають рівень конфліктів у сімейних відносинах, емоційну комунікацію в сім'ї, ступінь інтегрованості та гармонії в сімейному житті. Зазначені у роботі методики дозволяють отримати об'єктивну інформацію про стан готовності до батьківства.

Перспективою подальших досліджень на тему готовності до батьківства є розширення обсягу вивчення факторів, що впливають на цей процес. Можна провести подальший аналіз різних соціальних, культурних та індивідуальних

контекстів, щоб краще зрозуміти їх взаємозв'язок з готовністю до батьківства. Дослідники можуть також розглянути вплив сімейного середовища, ролі гендерних стереотипів, підтримки соціальних мереж та інших факторів на формування готовності до батьківства. Крім того, можна розглянути роль психологічної підготовки, освіти та підтримки батьківства у процесі підготовки майбутніх батьків.

Такі дослідження варто проводити на вибірках, що репрезентують різні вікові періоди, рівень освіти тощо. Це надасть можливість зробити певні узагальнення на дану тему, що стане вичерпним емпіричним базисом для розробки та впровадження психокорегувальних програм і методик для профілактики та терапії, спрямованих на підтримку готовності до батьківства та поліпшення родинного благополуччя.